

Дмитро ДРАБЮК

здобувач освітньо-професійної
програми «Управління персоналом», ЗУНУ
Науковий керівник – к. е. н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління
та персоналу ЗУНУ Андрій КОЦУР

МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

У сучасних умовах глобальної економічної нестабільності, війни в Україні, цифрової трансформації економіки та зміни парадигм ринку праці питання ефективного регулювання заробітної плати набуває особливого значення. Заробітна плата є ключовим інструментом економічного та соціального розвитку, що безпосередньо впливає на рівень життя населення, продуктивність праці та конкурентоспроможність підприємств.

Механізм регулювання заробітної плати – це сукупність правових, економічних, організаційних та соціальних важелів, що забезпечують формування, нарахування, індексацію та виплату доходів найманих працівників відповідно до трудового законодавства, економічної ситуації та соціальних потреб. До складу механізму входять елементи державного регулювання (мінімальна заробітна плата, податкова політика, соціальні стандарти), колективно-договірного регулювання (тарифні угоди, колективні договори) та внутрішньофірмового регулювання (політика підприємства щодо винагороди, преміювання та стимулювання).

Серед ключових викликів, що впливають на функціонування механізму заробітної плати в Україні та світі, можна виділити: війну, інфляція та девальвація; тінізація економіки; цифровізація і автоматизація; міграція трудових ресурсів.

Механізм регулювання заробітної плати повинен базуватись на таких принципах:

- справедливість і прозорість – чіткі критерії встановлення оплати праці та її залежності від результатів роботи;
- економічна доцільність – забезпечення балансу між витратами роботодавця та мотиваційною функцією зарплати;
- соціальний захист – гарантування мінімального рівня доходів для задоволення базових потреб;
- гнучкість і адаптивність – здатність механізму змінюватися відповідно до економічної кон'юнктури;
- мотиваційність – заохочення до підвищення продуктивності, ініціативності та підвищення кваліфікації.

Інструментами державного регулювання є встановлення мінімальної заробітної плати, міжгалузевих угод, індексації, податкової та пенсійної політики. Діалог між профспілками, роботодавцями та державою забезпечується через Національну тристоронню соціально-економічну раду.

Для адекватного реагування на сучасні виклики система регулювання заробітної плати має бути модернізована. Серед необхідних кроків:

- вдосконалення механізмів індексації та встановлення справедливого прожиткового мінімуму;
- стимулювання легалізації заробітної плати через зменшення фіскального навантаження;
- підтримка гнучких форм зайнятості з одночасним забезпеченням соціального захисту;
- посилення ролі колективних договорів у формуванні системи оплати праці на підприємствах;
- інтеграція цифрових технологій у процес обліку, планування та оцінки праці.

У межах підприємства ефективно регулювання заробітної плати базується на впровадженні системи грейдів, КРІ (ключових показників результативності), диференційованих підходів до преміювання та оцінювання персоналу. Особливого значення набуває внутрішня комунікація, що сприяє прозорості політики винагороди та підвищенню довіри працівників до роботодавця.

У рамках руху до ЄС Україна повинна гармонізувати трудове законодавство з європейськими стандартами, зокрема: забезпечення права на справедливу оплату праці; боротьба з дискримінацією за ознакою статі, віку, інвалідності; запровадження європейських принципів прозорості зарплат і соціального діалогу.

Успішне функціонування механізму регулювання заробітної плати в умовах сучасних викликів вимагає міждисциплінарного підходу, державної підтримки, розвитку соціального партнерства та підвищення фінансової грамотності як працівників, так і роботодавців. Заробітна плата повинна стати не лише джерелом доходу, а й дієвим інструментом стимулювання продуктивності праці, зниження бідності та зміцнення економіки.

Список використаних джерел:

1. Бандур С. І., Чудновський О. В. *Управління персоналом: стратегія і тактика*. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 360 с.
2. Шкільняк М., Мельник А., Желюк Т., Васіна А., Дудкіна О. Менеджмент та публічне управління в умовах сучасних викликів. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 2. С. 233-248.